

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВРХОВНИ СУД РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
БАЊА ЛУКА
Број: 57 Пс 100443 17 Рев
Бања Лука, 20.9.2017. године

Врховни суд Републике Српске у вијећу састављеном од судија, Биљане Томић, као предсједника вијећа, Росе Обрадовић и Дарка Осмића, као чланова вијећа, у правној ствари тужитеља В. д.о.о. С., ..., кога заступа законски заступник С.Р., против туженог Д. д.о.о. Л., кога заступа Ч.Ђ., адвокат из Б.Л., ..., ради раскида уговора, враћања ствари и накнаде штете вриједност спора 85.249,84 КМ, одлучујући о ревизији туженог против пресуде Вишег привредног суда у Бањој Луци број 57 0 Пс 100443 16 Пж од 10.2.2017. године, на сједници одржаној 20.9.2017. године, донио је

РЈЕШЕЊЕ

Ревизија се усваја, обе нижестепене пресуде се укидају и предмет враћа првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Првостепеном пресудом Окружног привредног суда у Бањој Луци број 57 0 Пс 100443 12 Пс од 21.9.2016. године раскинут је Уговор о рентном плаћању број 02/10-09 од 3.11.2009. године закључен између тужитеља, као даваоца ренте и туженог, као примаоца ренте (став 1. изреке); тужени је обавезан да тужитељу преда у посјед и слободно располагање машине и дијелове произвођача М., С. и то: трачну тестеру тип ХТЖ 1200 супер профи плус нр.739; погоњени ваљачни транспортер са избацивачем; попречни непогоњени транспортер; и транспортер за трупце (став 2. изреке); те је обавезан да тужитељу накнади штету на име умањене тржишне вриједности машина и дијелова у износу од 42.984,57 КМ са законском затезном каматом од 29.10.2012. године (став 3. изреке); и одбијен је као неоснован преостали дио захтјева тужитеља за накнаду трошкова поступка (став 4. изреке, мада у изреци није садржан досуђујући дио одлуке о трошковима поступка); и одлучено је да се не дозвољава расправљање по противтужби туженог против тужитеља (последњи став изреке).

Другостепеном пресудом Вишег привредног суда у Бањој Луци број 57 0 Пс 100443 16 Пж од 10.2.2017. године жалба туженог је одбијена и првостепена пресуда потврђена и одбијен је захтјев туженог за накнаду трошкова жалбеног поступка.

Тужени у ревизији указује да је вриједност предмета спора у тужби означена у износу од 85.249,84 КМ и да је ревизија дозвољена, а другостепену пресуду побија због повреда одредаба парничног поступка и погрешне примјене материјалног права и предлаже да се иста преиначи и тужбени захтјев одбије, уз накнаду трошкова поступка.

Одговор на ревизију није поднесен.

Правилно се у ревизији указује да је вриједност предмета спора означена у тужби, у износу од 85.249,84 КМ и да је ревизија туженог дозвољена, па је за оцјену дозвољености ревизије без значаја околност да су нижестепени судови у уводу одлука вриједност предмета спора означили у износу од 42.984,57 КМ (на који износ гласи новчано потраживање тужитеља).

Ревизија је основана.

Тужитељ захтјевом у тужби тражи раскид уговора о рентном плаћању број 02/10-09 од 3.11.2009. године закљученог између тужитеља, као даваоца ренте и туженог, као примаоца ренте; предају у посјед и слободно располагање машина и дијелова ближе означених у изреци првостепене пресуде; и накнаду штете на име умањене тржишне вриједности машина и дијелова у износу од 42.984,57 КМ са законском затезном каматом од подношења тужбе до исплате.

Расправљајући о овако постављеном тужбеном захтјеву првостепени суд је наконведеног поступка утврдио: да су тужитељ, као давалац ренте и тужени, као прималац ренте 3.11.2009. године закључили Уговор о рентном плаћању број: 02/10-09, којим је уговорено да је предмет рентног плаћања имовина тужитеља: 1 ком трачна тестера ХТЖ 1200 Супер Профи плус, погоњени ваљачни транспортер са избацивачем, попречни непогоњени транспортер и транспортер за трупце; да је уговором одређено да давалац ренте даје, а прималац ренте прима у посјед и на коришћење напријед наведену имовину под уговореним условима (члан 2. тачка а); да су износ финансирања (члан 2. тачка б) и вриједност уговора (члан 2. тачка ц) утврђени у износу од 152.399,85 КМ, са роком отплате од 1.10.2009. године до 30.6.2011. године у складу са отплатним планом, који је саставни дио уговора (члан 2. тачка ф); да је уговорено да давалац ренте задржава власништво над предметом ренте, док прималац ренте у потпуности не отплати обавезе које има по овом уговору (члан 5.); да је тужени уплатио износ од 67.150,00 КМ, а остао је дужан у износу од 85.249,84 КМ; да према налазу вјештака машинске струке Драге Талијана умањена вриједност трачне пиле износи 42.984,57 КМ; да је тужитељ тужбом поднесеном 29.10.2012. године тражио да му тужени у испуњењу обавезе из уговора плати износе према испостављеним рачунима, а поднеском од 29.1.2016. године је затражио: раскид предметног уговора због неиспуњења обавезе туженог, предају у посјед машина и дијелова који су предмет тог уговора и накнаду штете; и да је тужени у завршном излагању навео, да „прихвата да тужитељу врати испоручену опрему и да му за исту исплати износ од 21.166,00 КМ на име штете за период који није застарио..., али да захтијева да му тужитељ врати исплаћени износ од 67.150,00 КМ са каматом ...“

На основу овако утврђеног чињеничног стања нижестепени судови су закључили да су тужитељ и тужени били у пословном односу по основу Уговора о рентном плаћању број: 02/10-09 од 3.11.2009. године који има елементе уговора са задржавањем права својине (члан 540. Закона о облигационим односима „Службени лист СФРЈ“ број 29/78, 39/85, 45/89, 57/89 те „Службени гласник Републике Српске“ број:17/93, 3/96, 39/03, 74/04, даље: ЗОО). Налазећи, да тужени није испунио своју обавезу из уговора закључили су, да је основан тужбени захтјев тужитеља постављен поднеском од 29.1.2016. године - за раскид уговора због неиспуњења уговорне обавезе туженог, за поврат машина и дијелова који су предмет уговора и за накнаду штете на име умањене њихове вриједности, па су примјеном одредбе члана 125. ЗОО, у вези са одредбом члана 132. истог закона тужбени захтјев усвојили као у изреци првостеопене пресуде. О законској затезној камати су судили на основу одредби чланова 277. и 186. ЗОО.

Према схватању нижестепених судова, приговор туженог о застарјелости предметног потраживања није основан (члан 376. ЗОО) јер је тужба поднесена 29.10.2012. године, а обавеза туженог је доспјела 30.6.2011. године, те да поднеском од 29.1.2016. године тужитељ није преиначио тужбу, него је промијенио правни основ потраживања.

Нижестепени судови су оцијенили, да наводи туженог истакнути у завршном излагању - да захтјева да му тужитељ врати плаћени износ од 67.150,00 КМ са каматом немају правни значај приговора пребијања, а ако се исти и прихвате као противтужба, да тужени није уредио противтужбу у смислу одредбе члана 53 став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку („Службени гласник Републике Српске“, број 58/03 до 61/13, даље: ЗПП), јер у истој није изнио чињенице на којима се заснива противтужбени захтјев, па како су расправљање и доказни поступак по тужби тужитеља већ довршени, да подношење противтужбе у тој фази поступка води одуговлачењу поступка. Из ових разлога а на основу одредбе члана 74. ЗПП, у вези са чланом 53. став 2. тачка 2. ЗПП, нису дозволили расправљање по противтужби туженог.

Одлуке нижестепених судова нису засноване на закону.

По оцјени овога суда, правилно се у ревизији указује да су нижестепене пресуде захваћене повредама одредаба парничног поступка које су од утицаја на њихову законитост и правилност.

Наиме, током поступка је утврђено да тужени није испунио обавезу исплате рентних рата у складу са отплатним планом и у уговореном року (30.6.2011. године). Он то није учинио ни до дана подношења тужбе (29.10.2012. године), којом је тужитељ тражио исплату из основа испуњења уговора (члан 125. став 2. ЗОО), а ни након тога, због чега је тужитељ поднеском од 29.1.2016. године поставио тужбени захтјев за раскид предметног уговора, враћањем машина и дијелова који су предмет тог уговора и накнаду штете на име умањења тржишне вриједности трачне пиле.

Како тужбени захтјев који је постављен тим поднеском није (суштински) идентичан првобитно постављеном захтјеву у тужби (којим је тражено испуњење уговора, а новим захтјевом се тражи раскид уговора – са посљедицама које производи раскид), нижестепени судови су погрешно судили када су закључили да је тим поднеском измијењен правни основ потраживања а не преиначење тужбе јер

се правоснажност пресуде која би била изречена на основу првобитне тужбе, не би односила и на (наведеним поднеском) преиначену тужбу. Стога се правилно у ревизији указује да су тиме судови починили повреду одредаба парничног поступка (члан 209. ЗПП у вези са чланом 56. став 1. истог закона која је била од утицаја на законитост нижестепених пресуда).

Уговор се раскида, због неиспуњења, изјавом уговорне стране која је своју обавезу из уговора испунила (ако су остварени услови прописани одредбом члана 125. ЗОО). Будући да је у предметном уговору испуњење у року, битни састојак уговора (како су правилно закључили и нижестепени судови), исти је раскинут, по самом закону - изјавом тужитеља датом у поднеску од 29.1.2016. године, па је првостепени суд требао само утврдити да је уговор престао раскидом (члан 125. став 3. ЗОО).

Тужитељ је предао туженом машине и дијелове који су предмет уговора и тиме обавезу из уговора у цјелини испунио а тужени му је, у дјелимичном испуњењу своје обавезе платио 67.150,00 КМ. Раскидом уговора због неиспуњења престаје правни основ посједовања датог у испуњењу уговора (овдје је престао основ за посједовање предметних машина и дијелова од стране туженог). С обзиром на наведено и на околност да се тужени прије закључења главне расправе успротивио тужбеном захтјеву тужитеља – захтијевајући да му тужитељ врати наведени износ који је платио у испуњењу обавезе из уговора, нижестепени судови су погрешно судили када том захтјеву туженог нису дали никакав правни значај (осим што су сагласни да исти нема значај приговора о пребијању из члана 337. ЗОО). Нису, дакле, дали значај наведеном захтјеву туженог и поред правила (код враћања датог) прописаног одредбом члана 132. став 3. ЗОО, према којем се – ако обе стране имају право захтијевати враћање датог, узајамна враћања врше по правилима за извршење двостраних уговора, па како за извршење уговорних обавеза важи правило узајамног и истовременог испуњења (члан 122. став 1. ЗОО), сагласно напријед наведеним законским одредбама и враћање датог (оног што је једна страна дала другој у испуњењу уговорне обавезе), мора бити узајамно и истовремено. Таквим поступањем судови су починили повреду одредбе члана 74. став 1. ЗПП, на што се основано указује у ревизији.

Правилно нижестепени судови наводе да се противтужба сагласно одредби члана 74. став 1. ЗПП може поднијети у одговору на тужбу, а најдоцније на припремном рочишту под условима предвиђеним истом одредбом. Међутим, при том су изгубили из вида поменуто правило о узајамном и истовременом враћању датог, код раскида уговора и чињеницу да би (код наведеног стања ствари) - тек покретањем нове парнице од стране туженог да му тужитељ врати плаћени износ (чиме би се по оцјени нижестепених судова избјегло одуговлачење овог поступка у ком је доказни поступак по тужби тужитеља довршен), водило одуговлачењу поступка за разјашњење спора између уговорних страна проистеклог из основа предметног уговора.

Ако првостепени суд није прихватио (како произлази из образложења пресуде) да је предњим наводима тужени поднио противтужбу, није било мјеста одлуци у изреци којом није дозвољено расправљање по противтужби. А ако је, одлучујући о противтужби као у изреци одлуке прихватио да је тужени поднио противтужбу, онда је дато образложење одлуке у том дијелу контрадикторно

изреци, што другостепени суд није санкционисао, због чега се законитост нижестепених пресуда у том дијелу не може испитати.

И на крају, по оцјени овога суда, погрешно су нижестепени судови судили када расправљање по противтужби туженог нису дозволили из разлога што тужени са подношењем противтужбе није изнио чињенице на којим заснива свој захтјев (члан 53. став 2. тачка 2. ЗПП) и да је из тих разлога противтужба (по којој се поступак мора провести – од одговора на противтужбу до доказног поступка, као и по тужби тужитеља) неуредна, а да прије тога првостепени суд противтужбу није вратио туженом на уређење (члан 336. ЗПП). Тиме су починили повреде одредаба парничног поступка из члана 209. ЗПП у вези са члановима 56. став 1., 53. став 2. тачка 2. и 336. истог закона и онемогућили су расправљање по противтужби туженог, на што се основано указује у изјављеној ревизији.

Из наведених разлога, примјеном одредбе члана 249. став 1. ЗПП, обе нижестепене пресуде су укинуге и предмет је враћен првостепеном суду на поновно суђење. У наставку поступка првостепени суд ће отклонити недостатке на које је указано у овом рјешењу, па ће у предметној правној ствари донијети правилну и закониту одлуку.

Предсјеник вијећа
Биљана Томић

Тачност отправка овјерава
Руководилац судске писарнице
Амила Подрашчић